

<https://doi.org/10.37919/0201-419X.2025.102.5>

УДК 81'38

МОВНІ МАРКЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В ХУДОЖНЬО-БІОГРАФІЧНИХ ТЕКСТАХ МАРИНИ ПАВЛЕНКО (ЗА ПІДРУЧНИКАМИ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ДЛЯ 6 КЛАСУ НУШ)

ГАНЖА

Ангеліна Юрїївна,

кандидат філологічних наук, старший науковий співробітник відділу стилістики, культури мови та соціолінгвістики, Інститут української мови НАН України; вул. Михайла Грушевського, 4, м. Київ, 01001; e-mail: ganzhalina@ukr.net
ORCID: 0000-0003-2938-5306

Anhelina

GANZHA,

PhD in Philology, Senior researcher of the Department of stylistics, language culture and sociolinguistics, Institute of the Ukrainian Language of National Academy of Sciences of Ukraine; 4 Mykhaila Hrushevskoho St., Kyiv 01001, Ukraine; e-mail: ganzhalina@ukr.net

У статті запропоновано лінгвостилістичну реценцію мовних маркерів національної ідентичності в художньо-біографічних текстах Марини Павленко (діалектизмів, топонімів, фольклоризмів, демінутивів та аугментативів тощо). Джерелом фактичного матеріалу слугували підручники з української літератури для 6 класу НУШ авторських колективів Т.О. Яценко, В.І. Пахаренка, О.А. Слижук; О.І. Борзенка, І.Л. Столій; О.В. Калинич, С.О. Дячок. Дослідження засвідчило евристичну наснаженість і дидактичну привабливість обраного лінгвального ресурсу, що не лише дає змогу оприявити культурно марковану інформацію, а й сприяє усвідомленню національно-культурної самобутності, розвитку креативності та комунікативного досвіду, формуванню світогляду здобувачів освіти.

Ключові слова: лінгвостилістика, національна ідентичність, письменник, підручник української літератури, художньо-біографічний текст, мовний маркер.

Художня біографія письменника – популярний серед авторів навчальної літератури жанр, що має свою історію й традиції дидактичної реалізації. Історії життя видатних постатей впливають на формування світогляду школярів, сприяють усвідомленню історико-культурного контексту епохи, водночас оприявнюючи унікальність конкретної персоналії. Кілька десятиліть тому, за радянської доби, осмислення біографій було зміщено в соціально-політичну площину («як лінійного соціологізованого життєпису»), на відміну від притаманного європейській традиції антропологічного підходу, націленого на осмислення індивідуального й неповторного і в людському житті [докладніше див.: Попик 2015].

Н.П. Марченко зауважує: «Потреба формування культурно-національної ідентичності й виходу за межі пострадянської (постколоніальної, посттоталітарної) свідомості стала особливо гостро відчутною після переломних подій 2014 р. й викликала до життя як перекладні, так і вітчизняні концептуально нові біографічні проєкти, орієнтовані на юного читача» [Марченко 2021: 151]. З огляду на це «біографіка для дітей і юнацтва в Україні перестає бути лише “інформацією” чи “нарративом”, а обертається на багаторівневий континуум міжособистісних взаємостосунків, зв’язків між особистістю й соціумом, особистістю та історією як діалогом поколінь і пам’яттю <...>» [там само: 178].

Одним із традиційних джерел ознайомлення дітей з біографіями видатних постатей є шкільний підручник, зокрема – підручник літератури. Реалізація ідей НУШ зумовила появу новітньої навчальної літератури, що не лише транслює сучасні світоглядні сенси, оприявнює нові моделі структурування матеріалу, а й апробує новітні форми комунікації в реальному й віртуальному освітньому середовищі.

Осмислення проблем національної ідентичності набуває особливої актуальності в поєднанні зусиль лінгводидактів та лінгвостилістів. Адже, як зазначає С.П. Бирик, «дослідження з синхронної лінгвостилістики призначені зберегти в описах і систематизувальних працях способи мовомислення в мікросоціумах, часово марковані особливості ідентифікації та самоідентифікації людини у світі» [Бирик 2022: 28]. Автори

підручників, добираючи знакові якісні тексти для навчальних видань, водночас формують унікальну емпіричну базу для наукових студій з гуманітаристики.

Нашу увагу привернули мовні маркери національної ідентичності в художньо-біографічних творах сучасної української письменниці Марини Павленко. У роботі маркер розглядаємо як «стилістично виокремлений складник тексту, висловлення, що має стилістичне значення, забарвлення» [там само: 28], а дібраний мовний матеріал осмислюємо в контексті «соціокультурної рефлексивності».

Потенційну читачку аудиторію книжки «Марина Павленко про Павла Тичину, Надію Суровцову, Василя Симоненка, Василя Стуса, Ірину Жиленко» (2009) в анотації визначено – «для допитливих мрійників». Це художньо-біографічна оповідь про дитинство п'яти видатних українців – «Янголи для Павлуся Тичини», «Казка Надійки Суровцової», «Небезпечні польоти Василька Симоненка», «Перемоги Василька Стуса», «Сонячні секрети Іринки Жиленко». Демінутивні форми імен у назвах створюють ілюзію «занурення» в дитяче середовище комунікації. У кінці кожного розділу наведено офіційну біографічну інформацію про кожну особистість під рубрикою «Історія людини в історії людства». Роман у повістинах згаданої авторки «Райдуга в решеті» (2019) демонструє еволюцію ідеї художніх біографій тих же персоналій: «Хлопчик-камертон» (Павло Тичина), «Найнадійніша» (Надія Суровцова), «Кирпате безсмертячко» (Василь Симоненко), «Хлоп'як із криці» (Василь Стус), «Дівча на сонячних батареях» (Ірина Жиленко). Як бачимо, назви розділів ніби «кодують» інформацію про головних героїв через певну характеристичну ознаку.

У чинній Модельній навчальній програмі «Українська література. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори: Яценко Т.О., Пахаренко В.І., Слизук О.А. та ін. С. 51; https://drive.google.com/file/d/1NjYc96_f3hglHcWCTP6Q2ixXJv3ehlxv/view) передбачено вивчення творчості Марини Павленко в розділі «Дитинство видатних українців»: «Марина Павленко “Янголи для Павлуся Тичини”, “Небезпечні польоти Василька Симоненка” (Із книги “Райдуга

в решеті. Про Павла Тичину, Надію Суровцову, Василя Симоненка, Василя Стуса, Ірину Жиленко”) (*скорочено*), (*один твір за вибором учителя*)».

У статті для лінгвостилістичної рецепції обрано підручники української літератури для 6 класу НУШ трьох авторських колективів: Т.О. Яценко, В.І. Пахаренка, О.А. Слижук (ЯПС: 201–212); О.І. Борзенка, І.Л. Столій (БС: 296–314); О.В. Калинич, С.О. Дячок (КД: 261–268), у яких репрезентовано скорочений варіант біографічних текстів української письменниці.

Традиційна модель художньої біографії передбачає дотримання хронологічної послідовності подій. Домінантними ознаками цього жанру Т.Ю. Черкашина вважає «художнє зображення життєпису реальної історичної особи, опору на справжній документ і факт, художньо-психологічне занурення у внутрішній світ головного героя, застосування художнього вимислу та домислу, домінування одного головного героя, наявність серед персонажів реальних історичних осіб, суб'єктивність оповіді» (цит. за [Штолько 2020: 98]). Усі ці проєкції відображено у творі «Янголи для Павлуся Тичини». Марина Павленко – письменниця, художниця, науковець і педагог – елітарна мовна особистість, тобто вона як репрезентант національної культури оприявнює національномовну картину світу, певний лінгвокультурний і комунікативний взірєць. Це, безумовно, наклало відбиток і на палітру мовних засобів творення тексту.

У праці «Особливості моделювання картин дитинства в біографічному романі у повістинах “Райдуга в решеті” М. Павленко» М.А. Штолько цілком слушно зазначає, що письменниця намагається розкрити перед читачами процес формування особистості письменників, тому активно описує вплив оточення – родини <...>, місцевості із її особливостями (пейзажів, топонімів), фольклору (пісень, колискових, колядок, замовлянь, казок, легенд тощо), культурних феноменів (літератури, музики, образотворчого мистецтва)» [Штолько 2020: 102]. Погоджуємося з авторкою, що «М. Павленко ненав'язливо проводить національно-культурну ідентифікацію. Проблема національної ідентичності персонажів вирішується по-різному:

через протиставлення, нанизування та розкриття традиційних українських особливостей ментальності» [Штолько 2020: 103].

Серед мовних маркерів національної ідентичності в дослідженні текстів підручників української літератури зацентруємо увагу на діалектизмах, топонімах, фольклоризмах, демінутивах та аугментативах, не претендуючи на вичерпність дібраного матеріалу.

Діалектизми. Уплетення діалектизмів у художньо-біографічний текст сприяє створенню автентичного мовного простору, природності комунікації персонажів, передає культурний колорит певного регіону. Твір М. Павленко «Янголи для Павлуся Тичини» не можна назвати насиченим діалектною лексикою, це радше окремі вкраплення, проте вони допомагають занурити читача у світ дитинства головного героя, його локальний мовний простір. Художнє моделювання дитячої мови спирається на творче використання усної розмовної традиції мешканців Чернігівщини, специфічне граматичне оформлення реплік. Хоча письменниця ретельно збрала й опрацювала фактичний матеріал про дитячі роки Тичини, що надає тексту максимальної достовірності й інформативності, проте усвідомлюємо, що дитяча комунікація на межі ХІХ–ХХ століть була іншою.

Уживання діалектизмів індивідуалізує мову головного героя як представника певної етнографічної групи, проте без виразного хронологічного маркування. Ідентифікація виділених слів як діалектних у нижченаведених прикладах може бути дискусійною, адже деякі з них у СУМ-11 мають ремарку *розм.* [Торік, як почали достигати, хтось **полакомився** на чуже добро: і яблука **обнесли**, і гілку відчахнули! (ЯПС: 201); *Та це ж вони з братом **послалися** нині в саду (ЯПС: 207)*]; деякі зафіксовано в діалектних словниках [*Ще змалку Павлусь, умоствившись на Полиному **сундучку**⁵ або на печі (ЯПС: 205)*]; а от приклади – *Схотілось йому впасти, от і **цулупнуло** тебе по голові!* (ЯПС: 208); *Небо вгорі й собі набурмосюється («хмарніє», «**перегулюється**» – так би сказала їхня люба мама), зорі найжачи-*

⁵ Див., напр.: *Мартінова Г.І., Шербина Т.В.* Словник середньонадніпрянських говірок. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю.А., 2020. С. 405.

лись, поховались... (ЯПС: 208) – належать до Тичининих записів живої мови його малої батьківщини. Щодо мовних пошуків та експериментів поета цікаві спостереження літературознавця А.Г. Погрібного (до речі, земляка Павла Григоровича): «Відомо, як багато нових слів створено П. Тичиною – сміливим експериментатором. Складений навіть словник його неологізмів. І все ж я потверджую, що надто вже поспішають дослідники, зараховуючи до їх числа такі, наприклад, слова, як “розпрозорюватися”, “бездорож”, “безводяно”, “хмаріти”, “загніт”, “напашений”, “придолинок” тощо. Адже насправді почерпнув їх поет з рідного села, з гамору пісківського майдану. <...> Звідки мова моя, слова я брав від кого? – свідчив сам Тичина. – Від матері. Її ж бо голос чую повсякчас, немов близьенько десь отут вона ще й нині» [Погрібний 2009: 450]. У повістині «Хлопчик-камертон» («Райдуга в решеті») Марина Павленко вкладає у уста Павлуся жартівливий натяк на материну власне пісківську «мовотворчість»: – *Біжіть, мамо, а то самовар **перегулюється**, треба **окалавуритись** чашками, щоб вода не **переменджувалась!***.. [Павленко 2019: 37].

Зауважимо, що діалектні граматичні форми доповнюють стилістичні ресурси текстотворення⁶: *Мабуть, такого тато ходили до поміщиків Раковичів у сусіднє село **послухать**...* (ЯПС: 202); *замкнув у чулані, а сам **гулять** повіявся* (ЯПС: 204); *От би десь у Чернігові таку **дістать**, привезти, батькам **почитать!*** (ЯПС: 206) та ін.

Топоніми в аналізованій художній біографії виконують не лише номінативно-локалізаційну, а й опосередковано характеристичну функцію. М.А. Штолько, досліджуючи способи конструювання картин дитинства в біографічній літературі, зазначає: «Топоніми, які використовує М. Павленко в романі у повістинах «Райдуга в решеті», національно марковані, потенційно експресивні. <...> як структурні компоненти художнього тексту роману сприяють реалістичності відтворення подій, окреслюючи певний простір, у межах якого розвивається сюжетна лінія, діють головні та другорядні персонажі.

⁶ Форма інфінітива на **-ть** – одна з характерних морфологічних ознак південно-східного наріччя. Її зафіксовано в «Словнику середньонадніпрянських говірок» Г.І. Мартинової, Т.В. Щербини (2020).

У романі “Райдуга в решеті” постають реальні географічні об’єкти» [Штолько 2020: 102]. Художній текст «Янголи для Павлуся Тичини» відображає топонімікон малої батьківщини поета – села Піски на Чернігівщині: *Волошинівка, урочище Попівка* (ЯПС: 202; БС: 299); *Малійв рів, Болдина гора* (ЯПС: 207); *Із протилежного кутка – Хвилонівки? Від Шинкарів? Чи з піщаної частини села? Половина села Піски стоїть на густому сіруватому чорноземі, половина – майже на суцільному піску; дякова хата якраз посередині* (ЯПС: 208).

Експресивна оповідь про творчість головного героя закорінена *ad fontes*, що потенційоване відтопонімними прикметниками: *А далі підуть все сонячніші й музичніші, все геніальніші, «сонячно-кларнетні» поезії. Ніби зняті з неба, зіткані з трав, із води зі Святої Криниці за селом, бджолиного хору татової пасіки, з маминої пісні <...> Чи просто – вихоплені з довколишніх пісківських березових гаїв, суворих сосон, столітніх верб над щаснівським шляхом, вікових пісківських лип неподалік майдану... Ті вірші мовби одмічені печаттю Божого Духу. І всі – з Великого Серця, з Великої Любові. До світу, до рідних Пісок, до України* (КД: 266; ЯПС: 210; БС: 304).

Значний дидактичний потенціал для реалізації інтегративного викладу навчального матеріалу (міжпредметних зв’язків) має історія назви села Піски, зокрема інформація про однойменні населені пункти (та мікротопоніми) на території України.

Фольклоризми. Вони «виникають як особлива функція загальнонавчального народнорозмовного слова, естетично осмишеного, майстерно обробленого, відшліфованого, розрахованого на емоційний вплив, на виникнення абстрактних асоціацій у слухача» [Єрмоленко 2007: 122]. Звернення до фольклору в художньому текстотворенні зазвичай пов’язують із потребою відобразити національну культурну самобутність, передати своєрідність національного характеру. У підручнику Т.О. Яценко, В.І. Пахаренка, О.А. Слижук цій меті слугує рубрика «Мовна скарбничка», де зосібна йдеться про народні ігри: квач, опука, гилка, куці-баба (підмурки) (ЯПС: 204), музичні інструменти (ЯПС: 206–207).

На думку С.Я. Єрмоленко, «мова усної народної творчості, зокрема мова народної пісні, є скарбницею національного світобачення, своєрідною енциклопедією почуттів, художньо-емоційною пам'яттю народу» [Єрмоленко 2007: 118]. У художній біографії П. Тичини натрапляємо на цитування пісні «Зоре моя вечірняя, зійди над горою», вкладеної в уста Павлуся (БС: 302; ЯПС: 205), та сестер Проні і Полі – «Пішла киця по водицю» (БС: 303; ЯПС: 206). Згадка про дитячу колісанку підкріплює емоційний зв'язок братика і сестричок у родині поета, вносить інтимізаційний штрих до біографічної оповіді. Тоді як фрагмент про пісенний текст авторства Тараса Шевченка проєктується на тему світоглядного впливу творчості видатних українців (Лесі Українки, Івана Франка, Михайла Коцюбинського, Григорія Сковороди) на становлення особистості Тичини (БС: 303; ЯПС: 206).

Епіграфом до твору «Янголи для Павлуся Тичини» є фрагмент із пісківського замовляння:

*<...> Перший янгол двері відчиняє,
другий янгол столи застеляє,
третій янгол
хрещеному народженому
рабу Божому щастя й долі шукає <...>*

(ЯПС: 201; БС: 298; КД: 262).

Тексти утилітарно-магічного призначення в народному побуті ґрунтуються на вірі в силу слова, що допомагала людині вирішувати проблеми повсякденного буття та взаємин з довколишнім світом. Суворе дотримання порядку слів замовляння, заборона їхньої заміни, ритмомелодика, інтонація створюють атмосферу магічного дійства, фатуму, провокують бажання пізнати невідоме. Алюзії до тексту замовляння фіксуємо в назві художньої біографії – «**Янголи** для Павлуся Тичини», а також в епіграфі до другого розділу – уривку з вірша П. Тичини «Війна»:

*... Перший янгол від свій закриває...
... Другий янгол із хрестом до мене...
... Третій янгол серце звеселяє... (ЯПС: 207).*

Інший текст замовляння про трьох янголів, побудований за такою ж моделлю, як наведено вище, використано в першому розділі твору (опис магічної практики накликання віщого сну

(ЯПС: 203), він звучить у діалозі братів Павлуся та Івана. Образ янгола має в підручниках і візуальну проєкцію: *А розкішне панно «Біле і чорне» викладача бурси й семінари, відомого художника Михайла Жука (він уважатиме Тичину своїм найкращим і найлюдянішим учнем) назавжди зафіксує юного Павла Тичину в образі янгола!* (БС: 305; ЯПС: 209; КД: 266–267).

Демінутивни й аугментативи. Демінутивність та аугментативність властива слов'янським мовам і реалізується за подібним прагматичним сценарієм, що свідчить про універсальність цього мовного механізму. Проте експлікація емоцій має національну специфіку, відображає так звану демінутивну чи аугментативну «ментальність». В аналізованому художньо-біографічному творі Марини Павленко натрапляємо на численні приклади уживання демінутивів: *Павлусь, мизинчик, худенький, маленький, Іванко, янголятко, горбатенька; рядочки, віршеняті* та ін. (ЯПС: 209), що продукують позитивно насажену емотивність, транслюють семи схвалення, захоплення, замилювання. Значно менше репрезентовано аугментативи: *очиська на півлиця* (БС: 302); *очиська світ у себе так і вбирають* (ЯПС: 209; БС: 302), які, проте, не несуть негативної семантики, радше увиразнюють, посилюють експресію.

У художньо-біографічних текстах Марини Павленко загалом зреалізовано модель традиційної біографії з урахуванням хронологічної послідовності подій, ретельно вивіреному документальним підґрунтям та елементами художнього вислову. Авторка ставила за мету «дати якнайбільше правдивої інформації про своїх героїв – за спогадами, листами, щоденниками, нотатками, художніми творами». У кожному з аналізованих підручників з української літератури для 6 класу НУШ було здійснено скорочення авторського тексту «Янголів для Павлуся Тичини», що певною мірою позначилось на повноті репрезентації обраних мовних маркерів національної ідентичності. Дослідження засвідчило евристичну насаженість і дидактичну привабливість цього фактичного матеріалу, що не лише дає змогу оприявнити культурно марковану інформацію, а й сприяє усвідомленню національно-культурної самобутності, розвитку креативності та комунікативного досвіду, формуванню світогляду здобувачів освіти.

Бибик С.П. Мовні маркери національної ідентичності в українській мігрантській прозі. *Культура слова*. 2022. Вип. 96. С. 27–40. <https://doi.org/10.37919/0201-419X.2022.96.2>

Єрмоленко С.Я. Мова і українознавчий світогляд. Київ: НДІУ, 2007.

Марина Павленко про Павла Тичину, Надію Суровцову, Василя Симоненка, Василя Стуса, Ірину Жиленко. Київ: Грані-Т, 2009.

Марченко Н. Біографічні видання для дітей і юнацтва в Україні 2000–2020 рр. *Українська біографіка XXI століття: мозаїка контекстів і форм*. Київ: НБУВ, 2021. С. 143–178.

Павленко М. Райдуга в решеті: про дитинство Павла Тичини, Надії Суровцової, Василя Симоненка, Василя Стуса й Ірини Жиленко. Тернопіль: Навчальна книга–Богдан, 2019.

Погрібний А.Г. Поклик дужого чину: статті, портрети, силуети, наближення, публіцистика. Київ: Просвіта, 2009.

Попик В.І. Biography–біографіка–біографістика–біобібліографія: понятійний арсенал історико-біографічних досліджень. *Український історичний журнал*. 2015. № 3. С. 122–136.

Штолько М. Особливості моделювання картин дитинства в біографічному романі у повістинах «Райдуга в решеті» М. Павленко. *Літературний процес: методологія, імена, тенденції*. 2020. № 16. С. 97–105. <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2020.16.14>

УМОВНІ СКОРОЧЕННЯ

БС – Борзенко О.І., Столій І.Л. Українська література: Підручник для 6 класу ЗЗСО. Харків: Ранок, 2023.

КД – Калинич О.В., Дячок С.О. Українська література: Підручник для 6 класу ЗЗСО. За ред. Ковбасенка Ю.І. Тернопіль: Астон, 2023.

ЯПС – Яценко Т.О., Пахаренко В.І., Слижук О.А. Українська література: Підручник для 6 класу ЗЗСО. Київ: Освіта, 2023.

REFERENCES

Bybyk, S.P. (2022). Linguistic markers of national identity in Ukrainian migrant prose. *Culture of the Word*, 96, 27–40 (in Ukr.). <https://doi.org/10.37919/0201-419X.2022.96.2>

Marchenko, N. (2021). Biographical publications for children and youth in Ukraine 2000–2020. *Ukrainian biography of the 21st century: a mosaic of contexts and forms* (pp. 143–178). Kyiv: NBUV (in Ukr.).

Pavlenko, M. (2009). Maryna Pavlenko about Pavlo Tychyna, Nadiia Surovtsova, Vasyl Symonenko, Vasyl Stus, Iryna Zhylenko. Kyiv: Hrani-T (in Ukr.).

Pavlenko, M. (2019). *Rainbow in a Sieve: About the Childhood of Pavlo Tychyna, Nadiia Surovtsova, Vasyl Symonenko, Vasyl Stus and Iryna Zhylenko*. Ternopil: Navchalna knyha–Bohdan (in Ukr.).

Pohribnyi, A.H. (2009). *The Call of a strong rank: articles, portraits, silhouettes, approaches, journalism*. Kyiv: Prosvita (in Ukr.).

Popyk, V.I. (2015). Biography – biography – biographical studies – biobibliography: conceptual arsenal of historical and biographical research. *Ukrainian Historical Journal*, 3, 122–136 (in Ukr.).

Shtolko, M. (2020). Peculiarities of Modeling Childhood Pictures in the Biographical Novel in the Stories “Rainbow in a Sieve” by M. Pavlenko. *Literary process: methodology, names, trends*, 16, 97–105 (in Ukr.). <https://doi.org/10.28925/2412-2475.2020.16.14>

Yermolenko, S.Ya. (2007). *Language and Ukrainian worldview*. Kyiv: NDIU (in Ukr.).

LEGEND

БС – Borzenko, O.I., Stolii, I.L. (2023). *Ukrainian literature: Textbook for the 6th grade of general secondary education institutions*. Kharkiv: Ranok (in Ukr.).

КД – Kalynych, O.V., Diachok, S.O. (2023). *Ukrainian literature: Textbook for the 6th grade of general secondary education institutions*. Yu.I. Kovbasenko, ed. Ternopil: Aston (in Ukr.).

ЯПС – Yatsenko, T.O., Pakharenko, V.I., Slyzhuk, O.A. (2023). *Ukrainian literature: Textbook for the 6th grade of general secondary education institutions*. Kyiv: Osvita (in Ukr.).

Стаття надійшла до редакції
21.04.2025

Прийнято до друку 03.05.2025

Статтю опубліковано 29.09.2025

Received 21.04.2025

Accepted for publication

03.05.2025

Published on 29.09.2025

Anhelina Ganzha

LANGUAGE MARKERS OF NATIONAL IDENTITY IN MARYNA PAVLENKO'S ARTISTIC AND BIOGRAPHIC TEXTS (BASED ON UKRAINIAN LITERATURE TEXTBOOKS FOR THE 6TH GRADE OF THE NUS)

The artistic biography of a writer is a popular genre among authors of educational literature, with its own history and traditions of didactic implementation. The life stories of prominent figures influence the formation of schoolchildren's worldview, contribute to an understanding of the historical and cultural context of the era, while at the same time revealing the uniqueness of a particular personality.

The article proposes a linguistic and stylistic reception of linguistic markers of national identity in Maryna Pavlenko's artistic and biographical texts (dialectisms, toponyms, folklorisms, diminutives, augmentatives, etc.). The research material consisted of texts from Ukrainian literature textbooks for 6th grade NUS by the authors T.O. Yatsenko, V.I. Pakhareno, O.A. Slyzhuk; O.I. Borzenko, I.L. Stolii; O.V. Kalynych, S.O. Diachok.

The inclusion of dialectisms in artistic and biographical texts contributes to the creation of an authentic linguistic space and natural communication between characters, conveying the cultural flavor of a particular region. Toponyms in the analyzed artistic biography perform not only a nominative-localization function, but also an indirect characteristic function. The use of folklore in artistic writing is usually associated with the need to reflect national cultural identity and convey the uniqueness of the national character. The expression of emotions has national characteristics and reflects what is known as a diminutive or augmentative "mentality".

Maryna Pavlenko's artistic and biographical texts generally follow the model of a traditional biography, taking into account the chronological sequence of events, carefully verified documentary evidence, and elements of artistic fiction. The author's goal was "to provide as much truthful information about her characters as possible, based on memoirs, letters, diaries, notes, and works of art". In each of the analyzed Ukrainian literature textbooks for the 6th grade of the NUS, the author's text "Angels for Pavlus Tychyna" was shortened, which to a certain extent affected the completeness of the representation of selected linguistic markers of national identity.

Key words: linguistic stylistics, national identity, writer, textbook of Ukrainian literature, fictional and biographical text, language marker.